

บทความวิชาการ

ก่อนรัฐประหารครั้งที่ 14*

Before the 14th Coup Attempt

ณัฐดนัย พยัคพจน์¹

Natdanai Payakpun²

เลขที่ 272 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
ถนนสุราษฎร์-นาสาร ตำบลขุนทะเล อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี
จังหวัดสุราษฎร์ธานี 84100.

272 Faculty of Humanities and Social Sciences Suratthani Rajabhat
University, Surat-NasanRoad, Khun Thale Subdistrict, Mueang Surat Thani
District Surat Thani Province 84100.

* Corresponding author E-mail: natdanai.now@gmail.com

วันที่รับบทความ : 19 กรกฎาคม 2566 วันที่แก้ไขบทความ : 22 เมษายน 2567

วันที่ตอบรับ : 18 กันยายน 2566 วันที่เผยแพร่ : 28 มิถุนายน 2567

* บทความนี้ได้ผ่านการนำเสนอในการประชุมวิชาการนานาชาติและนำเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตแห่งชาติ ครั้งที่ 57 (The International and 57th National Graduate Research Conference) ระหว่างวันที่ 14 – 15 กันยายน 2566 ณ โครงการจัดตั้งสถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวและสหวิทยาการสมัย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ณัฐดนัย พยัคพจน์ อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

² Assistant Professor Natdanai Payakpun, Lecturer of Faculty of Humanities and Social Sciences SuratthaniRajabhat University

บทคัดย่อ

บทความวิชาการฉบับนี้ มุ่งนำเสนอแนวทางการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคมและการเมืองบางประการเพื่อยับยั้งการรัฐประหารครั้งที่ 14 มิให้เกิดขึ้นซ้ำอีกครั้ง ในประวัติศาสตร์การเมืองไทย โดยนำเสนอคิวดวงจรรัฐประหารในการเมืองไทยที่มาจากแนวคิดทางการเมืองของชยอนันต์ สมุทวณิช มาเป็นฐานคิดสำคัญในการเขียนบทความวิชาการเรื่องนี้

ผลการศึกษา พบว่า นับแต่การปฏิวัติการปกครองเมื่อปี พ.ศ. 2475 - ปัจจุบัน (2567) เกิดรัฐประหารในประเทศไทยถึง 13 ครั้ง โดยคำกล่าวอ้างของคณะผู้ก่อการเพื่อยึดอำนาจจากรัฐบาลพลเรือน คือ รัฐบาลพลเรือนไม่สามารถแก้ไขวิกฤต เศรษฐกิจ การคอร์รัปชันและความขัดแย้งทางการเมืองจนส่งผลให้เกิดความขัดแย้งรุนแรงของประชาชนในสังคม สถาบันทหารจึงจำเป็นต้องเข้าแทรกแซงการเมืองการปกครองเพื่อรักษาไว้ซึ่งความสงบสุขและความสามัคคีของคนในชาติ

ผู้เขียนจึงเสนอว่า การยับยั้งวงจรรัฐประหารไม่ให้เกิดซ้ำเป็นครั้งที่ 14 สามารถทำได้โดยปฏิรูปกองทัพแยกทหารออกจากการเมือง ยกกระตือรือร้นการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนและการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น กำหนดให้ปวงชนชาวไทยมีสิทธิและหน้าที่ในการต่อต้านและยับยั้งการรัฐประหาร บรรจุหลักสูตรพลเมืองภายใต้ระบอบประชาธิปไตยในสถานศึกษาเพื่อให้เยาวชนความตระหนักถึงความสำคัญของการรักษาระบอบประชาธิปไตย

คำสำคัญ: รัฐประหาร, การเมืองไทย, ประชาธิปไตย

ABSTRACT

The purpose of this scholarly paper is to provide recommendations for altering social and political systems in order to avert the 14th coup attempt in Thai political history. The concept of the coup d'état cycle in Thai politics, as proposed by Dr. Chai-anan Samutvanich, serves as the foundation for this study.

The analysis discovered that there have been 13 coups d'état in Thailand between the administrative revolution of 1932 to the present (2024). The coup leaders consistently offered explanations for overthrowing civilian governments, including their incapacity to address issues such as economic downturns, corruption, and political disputes that escalated into bloody altercations between individuals. Accordingly, in order to preserve national harmony and peace, the military institute had to get involved in politics and governance.

As a result, the author suggests ways to break the cycle of coups before the fourteenth coup d'état attempt. Politics and the military should be kept apart and reformed. Encouragement of citizens' political engagement and the decentralization are two important goals. Every Thai person should be entitled to oppose and put an end to the coup, and educational institutions should implement a citizenship under democracy curriculum to make sure that future generations understand the value of preserving democracy.

Keywords: Coup, Thai Politics, Democracy

1. ความนำ

การยึดอำนาจการปกครองของรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชนเป็นพฤติกรรมการแทรกแซงทางการเมืองที่นำไปสู่ความเสียหายแก่รัฐและประชาชนอย่างร้ายแรง การยึดอำนาจการปกครองนั้นแม้เพียงครั้งเดียวก็ถือว่าเป็นความผิดฉกรรจ์ที่ไม้อาจลบล้างและย่อมส่งผลร้ายแรงต่อความมั่นคงของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

13 คือ จำนวนครั้งที่ประเทศไทยเกิดการรัฐประหารนับแต่ปี พ.ศ.2475 ค่าเฉลี่ยการรัฐประหารในประวัติศาสตร์การเมืองไทยนั้นอยู่ที่ 7 ปีต่อครั้ง ซึ่งนับได้ว่าเป็นประเทศที่มีการรัฐประหารมากที่สุดเป็นอันดับที่ 3 ของโลก หากนับตั้งแต่ศตวรรษที่ 20 (ค.ศ.1901 - ปัจจุบัน) (ณรงค์กร มโนจันทร์เพ็ญ, 2564, หน้า 1) และการรัฐประหารครั้งล่าสุดเกิดขึ้นเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 เวลา 16.30 น. คณะรักษาความสงบแห่งชาติ อันมีพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นหัวหน้าคณะกระทำการรัฐประหารยึดอำนาจการปกครองจากรัฐบาลของนายนิวัฒน์ธำรง บุญทรงไพศาล รักษาการนายกรัฐมนตรีของประเทศไทยในขณะนั้น และได้ประกาศให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 สิ้นสุดลงยกเว้นหมวด 2

การรัฐประหารครั้งที่ 13 เป็นอีกปรากฏการณ์ทางการเมืองที่ย้ำให้เห็นว่าประวัติศาสตร์การปกครองของไทยเต็มไปด้วยบาดแผล จากการใช้กำลังทหารแทรกแซงกระบวนการทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่เกิดขึ้นส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อระบบเศรษฐกิจและโครงสร้างทางสังคม ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยทั้งระดับชาติและท้องถิ่นที่กำลังเติบโตถูกทำให้ชะงักงัน และอาจต้องใช้เวลาอันยาวนานกว่าที่จะกลับมาแบ่งบานอย่างกล้าแกร่งอีกครั้ง (ณัฐดนัย พยัคฆ์พันธ์, 2566, หน้า 172)

จากการศึกษาปรากฏการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นตลอดระยะเวลา 92 ปีของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ทำให้ผู้เขียนตระหนักว่า การประวัติศาสตร์การรัฐประหารในประเทศไทยไม่ได้เป็นเพียงสิ่งที่เคยเกิดขึ้นเท่านั้นแต่มีโอกาสดำเนินเข้าไปซ้ำมาอย่างไม่รู้จบ หากตัวละครทางการเมืองทั้งหลาย

ไม่ว่าจะเป็นรัฐบาลพลเรือน ประชาชน สถาบันทหารรวมถึงสถาบันทางการเมืองอื่น ๆ ไม่ถูกจัดสรรอำนาจ สิทธิและบทบาทให้เหมาะสม ด้วยตระหนักถึงวิกฤตทางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองที่เกิดขึ้นจากการยึดอำนาจการปกครอง บทความวิชาการเรื่องนี้จึงมุ่งนำเสนอแนวทางการยับยั้งและป้องกันมิให้เกิดการรัฐประหารครั้งที่ 14 ที่อาจส่งผลร้ายจนเกินเยียวยาต่อพัฒนาการทางการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจและสังคมไทยในอนาคต

2. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการรัฐประหาร

จากการศึกษาข้อมูลเชิงเอกสารผู้เขียนพบทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการรัฐประหาร พบว่า “รัฐประหาร” (Coup d’Etat) มีการให้คำอธิบายที่แตกต่างกัน ดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ให้ความหมายของคำว่า “รัฐประหาร” หมายถึง เป็นการใช้กำลังเปลี่ยนแปลงคณะรัฐบาลโดยฉับพลัน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554)

นอกจากนี้ สุรชาติ บำรุงสุข (2558, หน้า 65) ได้ให้ความหมายของการรัฐประหารและการปฏิวัติ ว่ามีลักษณะแตกต่างกัน ดังนี้ การปฏิวัติ (Revolution) คือ การเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครอง การรัฐประหาร คือ กระบวนการเปลี่ยนแปลงผู้นำรัฐบาลโดยไม่เป็นไปตามกติกาที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญหรือประเพณีการปกครอง

นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2549, หน้า 36) กล่าวถึงการรัฐประหารว่า การรัฐประหารเป็นการแย่งชิงอำนาจกันระหว่างชนชั้นนำทางการเมือง เช่น กษัตริย์ ขุนนางฝ่ายปกครอง และขุนนางฝ่ายข้าราชการ โดยไม่มีตัวละครที่ชื่อ ประชาชน เข้ามาเกี่ยวข้องในกระบวนการนี้

จากการที่ประเทศไทยมีรัฐประหารที่ประสบผลสำเร็จรวม 13 ครั้ง ซึ่งในแต่ละครั้งมีการกล่าวอ้างถึงความจำเป็นที่นำไปสู่การรัฐประหารที่แตกต่างกันไป ผู้เขียนจึงวิเคราะห์ข้ออ้างในการรัฐประหารจากแนวคิดของอังครัตน์ เดชวัฒน์โยธิน (2565, หน้า 349-350) สามารถสรุปได้ดังนี้

ตาราง 1 การรัฐประหารและข้อกล่าวอ้างในการทำรัฐประหาร

การรัฐประหาร	ข้อกล่าวอ้างในการทำรัฐประหาร
รัฐประหาร ครั้งที่ 1 วันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2476 นำโดยพระยามโนปกรณนิติธาดา	เกิดจากความขัดแย้งระหว่างชนชั้นนำทางการเมืองของไทย
รัฐประหาร ครั้งที่ 2 วันที่ 20 มิถุนายน พ.ศ. 2476 นำโดย พลเอกพระยาพหลพลพยุหเสนา ยึดอำนาจรัฐบาล พระยามโนปกรณนิติธาดา	เกิดจากความขัดแย้งระหว่างชนชั้นนำทางการเมืองของไทย โดยให้เหตุผลว่าเพราะรัฐบาลกระทำการเป็นเผด็จการ ทำลายระบอบใหม่ บริหารราชการแผ่นดินไม่ถูกต้อง
รัฐประหาร ครั้งที่ 3 วันที่ 8 พฤศจิกายน พ.ศ. 2490 นำโดย พล.ท.ผิน ชุณหะวัณ ยึดอำนาจรัฐบาล พล.ร.ต.ถวัลย์ ชำรงนาวาสวัสดิ์	เพื่อจัดและทำลายฐานการเมืองของพรรคเสรีไทยที่มีหลวงประดิษฐมนูธรรมเป็นหัวหน้าและสืบเนื่องจากเหตุการณ์สวรรคตของรัชกาลที่ 8 มีการนำรัฐธรรมนูญการปกครอง พุทธศักราช 2490 (รัฐธรรมนูญตุ้มแดง) ออกมาใช้
รัฐประหาร ครั้งที่ 4 วันที่ 6 เมษายน พ.ศ. 2491 คณะนายทหารกลุ่มที่ทำการรัฐประหาร 8 พฤศจิกายน พ.ศ. 2490 จับคับให้นายควง อภัยวงศ์ ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และมอบตำแหน่งต่อให้จอมพล ป. พิบูลสงคราม	เพื่อโอนอำนาจการบริหารราชการแผ่นดินกลับมาอยู่กับ จอมพล ป. พิบูลสงคราม
รัฐประหารครั้งที่ 5 วันที่ 29 พฤศจิกายน พ.ศ. 2494 นำโดยจอมพล ป. พิบูลสงคราม ยึดอำนาจรัฐบาลตนเอง	เกิดจากปัญหาความยุ่งยากในรัฐสภาเกี่ยวกับการบริหารประเทศภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2492 ซึ่งยึดหลักการแยกข้าราชการประจำออกจากการเมืองในรัฐสภา แต่รัฐบาลของคณะรัฐประหารไม่มีพรรคการเมือง
รัฐประหารครั้งที่ 6 วันที่ 16 กันยายน พ.ศ. 2500 นำโดยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ยึดอำนาจรัฐบาล จอมพล ป.พิบูลสงคราม	เกิดจากการคอร์รัปชันของรัฐบาล จึงได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญ 2475 ฉบับแก้ไขปี 2495
รัฐประหารครั้งที่ 7 วันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ. 2501 นำโดยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ยึดอำนาจรัฐบาลจอมพลถนอม กิตติขจร (ตามที่ตกลงกันไว้)	เกิดจากการคอร์รัปชันของรัฐบาลและความขัดแย้งระหว่างสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และรัฐมนตรี จึงประกาศยกเลิกกฎหมายและสถาบัน

	การเมือง บริหารประเทศภายใต้กฎอัยการศึก และมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ
รัฐประหารครั้งที่ 8 วันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2514 นำโดย จอมพลถนอม กิตติขจร ยึดอำนาจ รัฐบาลตนเอง	เนื่องจากต้องการกำจัดเสรีภาพของประชาชน ประกาศใช้รัฐธรรมนูญปี 2511
รัฐประหารครั้งที่ 9 วันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 นำโดย พล.ร.อ.สัจด์ ชะลออยู่ ยึดอำนาจรัฐบาล ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช	เนื่องจากเหตุการณ์ประท้วงการกลับมาของจอม พลถนอม กิตติขจร การชุมนุมของนักศึกษา มี การประกาศยุบสภาและยกเลิกรัฐธรรมนูญ 2517
รัฐประหารครั้งที่ 10 วันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ. 2520 นำโดย พล.ร.อ.สัจด์ ชะลออยู่ ยึดอำนาจ รัฐบาล นายธานินทร์ กรัยวิเชียร	เนื่องจากประเทศไทยทรุดลงทั้งทางเศรษฐกิจ และสถานการณ์ทางการเมือง
รัฐประหาร ครั้งที่ 11 วันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534 นำโดย พล.อ.สุนทร คงสมพงษ์ ยึดอำนาจ รัฐบาล พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ	เนื่องจากเศรษฐกิจตกต่ำและรัฐบาลมีพฤติกรรม แสวงผลประโยชน์ในการทำงานจนได้ชื่อว่าบุฟ เฟต์คาบิเนต
รัฐประหาร ครั้งที่ 12 วันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 นำโดย พล.อ.สนธิ บุญยรัตกลิน ยึด อำนาจรัฐบาลรักษาการ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร	เพื่อแก้ไขวิกฤตทางการเมือง และความแตกแยก ของคนในสังคมระหว่างฝ่ายต่าง ๆ
รัฐประหาร ครั้งที่ 13 วันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 นำโดย พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา ยึด อำนาจรัฐบาลรักษาการนิวัฒน์ธำรง บุญทรง ไพศาล (ปฏิบัติหน้าที่นายกรัฐมนตรีหลังยัง ลักษณะ ชินวัตรถูกศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยให้พ้น จากตำแหน่ง)	เพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง ระหว่างกลุ่มต่าง ๆ และทำให้บ้านเมืองเข้าสู่ ภาวะปกติ

ที่มา. จาก เงื่อนไขนำไปสู่การก่อรัฐประหารของไทย (หน้า 335-356), โดย วารสาร
สหวิทยาการวิจัยและวิชาการ, 2565, มหาสารคาม: อังครัตน์ เดชพัฒน์โยธิน.

จากตารางข้างต้นผู้เขียนสามารถสรุปได้ว่า ข้อกล่าวอ้างที่คณะผู้ก่อการรัฐประหารมักจะใช้เป็นเหตุอ้างเพื่อก่อการยึดอำนาจการปกครองสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างชนชั้นหรือกลุ่มทางการเมือง เช่น ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มอนุรักษนิยมกับกลุ่มเสรีนิยม กลุ่มชนชั้นนำทางการเมืองและขบวนการเคลื่อนไหวภาคประชาชน เป็นต้น จนนำไปสู่การใช้ความรุนแรงจนมีผู้บาดเจ็บและเสียชีวิตจำนวนมาก การใช้ข้ออ้างนี้ในการยึดอำนาจปรากฏในการรัฐประหารครั้งที่ 1, 2, 3, 4, 5, 8, 9, 12 และ 13

2. ปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำและการคอร์รัปชัน เป็นอีกสาเหตุสำคัญที่คณะรัฐประหารมักจะใช้เป็นข้ออ้างเพื่อยึดอำนาจการปกครอง เช่น การยึดอำนาจจากรัฐบาล พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ หรือ ครั้งที่จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ยึดอำนาจรัฐบาล จอมพล ป.พิบูลสงคราม การใช้ข้ออ้างนี้ในการยึดอำนาจปรากฏในการรัฐประหารครั้งที่ 6, 7, 10 และ 11

ข้อสังเกตของผู้เขียนพบว่า สอดคล้องกับแนวคิดของสุจิต บุษงการ (2562, หน้า 25) ที่กล่าวว่า ทุกครั้งที่ทหารเข้าทำรัฐประหารจะให้เหตุผลว่า เพื่อต้องการแก้ไขภาวะเสื่อมโทรมของประเทศ รักษาความมั่นคงปลอดภัยและบูรณภาพของชาติ ปรับปรุงประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้า แก้ไขปัญหาคอร์รัปชันและความไร้ประสิทธิภาพในการบริหารงานของรัฐบาลพลเรือน หากย้อนรอยการปฏิวัติรัฐประหารในประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2475-ปัจจุบัน (พ.ศ. 2567) มีจำนวนทั้งหมด 13 เหตุการณ์ ดังที่สุรชาติ บำรุงสุข (2551, หน้า 50) ได้กล่าวไว้ว่า การแทรกแซงของทหารในการเมืองไทยได้กลายเป็นกฎมากกว่าข้อยกเว้น

3. ปัจจัยเงื่อนไขนำไปสู่การก่อรัฐประหารของไทย

จากการศึกษาแนวคิดปัจจัยเงื่อนไขนำไปสู่การก่อรัฐประหารของไทยของ อังครตน์ เดชวิฒน์โยธิน (2565, หน้า 335-356) ผู้เขียนสามารถวิเคราะห์รายละเอียดได้ดังต่อไปนี้

3.1 ปัจจัยทางสังคม

1.1 ประเทศที่ไม่ได้รับการพัฒนาทางเศรษฐกิจ ไม่ว่าจะเป็นด้วยเหตุปัจจัยใดก็ตาม มักส่งผลให้ประชากรขาดโอกาสทางการศึกษา ประชากรไม่มีความรู้พื้นฐานที่จำเป็นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต จนส่งผลให้มีความเสี่ยงที่จะล้มละลายในการดำรงชีพ อัตราการเกิดสูงอัตราการตายสูงและมีปัญหาขาดแคลนอาหาร ประชากรถูกตัดขาดจากโลกภายนอก อำนาจทางการเมืองมักจะตกอยู่กับกลุ่มผู้นำที่มีการศึกษาดีและความเป็นอยู่ที่มั่นคง คนส่วนใหญ่ไม่ได้มีสิทธิหรือเสรีภาพในการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง ในกรณีดังที่กล่าวมานี้ การก่อรัฐประหารหรือการแทรกแซงทางการเมืองของสถาบันทหารจึงเกิดขึ้นได้ง่ายและมีโอกาสประสบความสำเร็จสูงเนื่องจากประชาชนถูกตัดออกจากสมการทางการเมืองตั้งแต่แรก

1.2 การครอบงำจากชาติมหาอำนาจ ประเทศที่ต้องพึ่งพิงการสนับสนุนด้านงบประมาณ เทคโนโลยีหรือด้านความมั่นคงจากชาติมหาอำนาจ ย่อมมีโอกาสถูกแทรกแซงอำนาจอธิปไตยได้ง่าย การก่อรัฐประหารในประเทศเหล่านั้นจะประสบความสำเร็จไม่ได้เลยหากไม่ได้รับไฟเขียวจากชาติมหาอำนาจ

1.3 การรวมศูนย์อำนาจไว้ที่ส่วนกลาง หากประเทศไม่สนับสนุนการกระจายอำนาจการปกครองไปยังส่วนท้องถิ่น ย่อมส่งผลให้ภาคประชาสังคมขาดโอกาสในการเติบโตภายใต้ระบอบประชาธิปไตยอย่างแข็งแกร่งจนไม่สามารถต่อต้านการยึดอำนาจได้ แต่นั่นอาจเป็นข้อดีสำหรับผู้ก่อการรัฐประหาร เพราะแน่ใจได้ว่าจะไม่ถูกขัดขวางระหว่างปฏิบัติการยึดอำนาจการปกครอง

1.4 รัฐบาลพลเรือนที่มาจากการเลือกตั้ง ไม่สามารถแก้ไขปัญหาความรุนแรงและความแตกแยกทางความคิดของประชาชนในสังคม โดยเฉพาะความแตกแยกทางชน

ขึ้นจากนโยบายประชานิยม ระหว่างประชาชนรากหญ้าที่มีความยากจนกับชนชั้นกลาง และชนชั้นสูงในเมือง จนนำไปสู่การปะทะกันระหว่างกลุ่มต่าง ๆ จนเกิดการสูญเสียชีวิต และทรัพย์สินจำนวนมาก

จากแนวคิดข้างต้นผู้เขียนสรุปได้ว่า เงื่อนไขนำไปสู่การก่อรัฐประหารของไทย จากนั้นประกอบไปด้วยปัจจัยจำนวนมาก ทั้งความล่าช้าทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ความขัดแย้งทางความคิดและอุดมการณ์ทางการเมือง ตลอดจนรูปแบบการจัดสรรอำนาจทางการเมืองที่ไม่ให้ประชาชนได้มีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ บริหารทรัพยากรเชิงอำนาจและทุนมากนัก หล่มปัญหาเหล่านี้เปรียบดังกองเพลิงที่สุ่มรมเร่รุ่มให้ประชาชนเดือดดาลจนไม่อาจทนไหว จนนำไปสู่การเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มต่าง ๆ ที่ต้องการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ในประเทศ และเมื่อภาคประชาชนที่มีความเห็นทางการเมืองและสังคมต่างกัมนำปะทะกัน ย่อมเป็นเหตุให้ผู้ประสงค์ก่อรัฐประหารใช้เป็นเหตุอ้างในการยึดอำนาจการปกครองในที่สุด

3.2 ปัจจัยภายในของทหาร

ปัจจัยเงื่อนไขนำไปสู่การก่อรัฐประหารของไทยประเภทต่อมาคือ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสถาบันทหาร ผู้เขียนวิเคราะห์จากแนวคิดของอังครัตน์ เดชพัฒน์โยธิน (2565, หน้า 335-356) ได้ดังนี้

2.1. การยึดอำนาจการปกครองจากรัฐบาลของสถาบันทหารในแต่ละครั้ง มักจะมีการอ้างเหตุเพื่อความชอบธรรมในการล้มรัฐบาลพลเรือน และมักตั้งอยู่บนความเชื่อว่าการกระทำของตนเองเป็นไปเพื่อผลประโยชน์ของประเทศชาติ ดังจะเห็นได้จากการสื่อสารทางการเมืองผ่านสื่อประเภทต่าง ๆ ของผู้ก่อการรัฐประหารที่พยายามชี้ให้ประชาชนเชื่อว่า คณะผู้ก่อการมีความจำเป็นต้องยึดอำนาจการปกครอง เพราะทหารเป็นองค์กรที่คำนึงถึงผลประโยชน์ของชาติเป็นหลัก และขอให้มั่นใจว่าการกระทำรัฐประหารนี้จะเป็นประโยชน์แก่ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ แต่เบื้องหลังการล้มรัฐบาลพลเรือนนี้ไม่ได้มีวัตถุประสงค์ตามที่กล่าวอ้างเท่านั้น ยังมีผลประโยชน์แอบแฝงอื่น ๆ ด้วย กรณีดังต่อไปนี้

(1) ผลประโยชน์เกี่ยวกับงบประมาณ ในประเทศที่ถูกปกครองโดยผู้นำที่มาจากสถาบันทหาร ย่อมให้ความสำคัญกับการเพิ่มงบประมาณด้านความมั่นคงเป็นสำคัญ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการพิทักษ์ขอบเขตอาณาและขอบอำนาจ ผลประโยชน์ของตนเองและพวกพ้องอีกด้วย

(2) ความต้องการควบคุมอำนาจแบบเบ็ดเสร็จ การมีรัฐบาลหรือนักการเมืองที่มาจากประชาชนเข้ามาเป็นผู้ตรวจสอบ ถ่วงดุลการใช้อำนาจหรือจัดสรรงบประมาณกองทัพ การลดบทบาทของทหารในการเมืองและหน่วยงานราชการอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่กระตุ้นให้สถาบันทหารกระทำการรวบรวมอำนาจมาไว้ที่ตนเองแต่เพียงผู้เดียว

2.2 ปัจจัยในกองทัพ รัฐบาลมีการแทรกแซงกิจการภายในกองทัพ เช่น การแต่งตั้งโยกย้ายตำแหน่งสำคัญของกองทัพ การตัดงบประมาณ เป็นต้น เป็นการขัดผลประโยชน์ภายในของกองทัพ การปฏิบัติตามประเพณีของกองทัพที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาซึ่งปัจจัยภายในของทหารไม่ว่าจะเป็นผลประโยชน์ขององค์การทหาร และปัจจัยภายในกองทัพ ล้วนเป็นปัจจัยจูงใจที่ก่อให้เกิดการรัฐประหาร อาจกล่าวได้ว่า การเข้าแทรกแซงกิจการภายในกองทัพของรัฐบาลพลเรือน เช่น การแต่งตั้งโยกย้ายตำแหน่งสำคัญของกองทัพ การตัดงบประมาณสนับสนุนในการจัดซื้ออาวุธยุทโธปกรณ์ การกำหนดกรอบปฏิบัติแบบใหม่ที่ขัดแย้งกับประเพณีภายในของกองทัพที่ปฏิบัติสืบต่อกันมา เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยจูงใจให้สถาบันทหารกระทำการรัฐประหารได้ทั้งสิ้น

จากแนวคิดปัจจัยภายในของทหารที่วิเคราะห์จากแนวคิดของอังครัตน์ เดชวัฒน์โยธิน ผู้เขียนสรุปได้ว่า สถาบันทหารที่เป็นองค์กรเพื่อการรักษาความมั่นคงของประเทศ ปกป้องดินแดนจากการแทรกแซงของกองกำลังต่างชาติ กลับกลายเป็นสถาบันที่ไม่ได้ปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทและสถานภาพของตน แต่พยายามเข้ามามีบทบาททางการเมืองอยู่ตลอดเวลา ใช้อำนาจทางอาวุธยุทโธปกรณ์ที่ได้รับการจัดสรรจากเงินภาษีประชาชน มาแทรกแซงกิจการทางการเมือง ทั้งนี้อังครัตน์ เดชวัฒน์โยธิน ยังให้แง่คิดที่น่าสนใจว่า ปัจจัยสำคัญที่เร่งเร้าให้สถาบันทหารกระด้างกระเดื่องต่อรัฐบาลที่มาจาก

ประชาชนและคอยหาโอกาสที่เหมาะสมในการยึดครองอำนาจมาเป็นของตนเอง คือ การสูญเสียทรัพยากรและอำนาจในการต้อนองนั้นเอง

3. ผลกระทบที่เกิดจากการแทรกแซงทางการเมืองของคณะทหาร

ผู้เขียนศึกษาแนวคิดของ ชีร์ภักดิ์ เสรีรังสรรค์ (2564, หน้า 103-117) ที่กล่าวถึงผลกระทบที่เกิดจากการรัฐประหารหรือการแทรกแซงระบอบการเมืองโดยคณะทหารซึ่งอย่างน้อยมีอยู่ 4 ประการสำคัญ ได้แก่

(1) การรัฐประหารทำให้มีการเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นกติกาหลักของการปกครองประเทศทำให้เกิดความสับสนระหว่างองค์กรต่าง ๆ ในประเทศต้องหยุดชะงักเนื่องจากไม่มีกติกาหรือกฎหมายใด ๆ มารับรองการกระทำว่าถูกต้องหรือชอบด้วยกฎหมาย สาเหตุสำคัญอีกประการหนึ่งที่ผู้ก่อการรัฐประหารต้องฉีกรัฐธรรมนูญทุกครั้งหลังยึดอำนาจสำเร็จ เนื่องจากรัฐธรรมนูญทุกฉบับมักกำหนดห้ามมิให้ผู้ใดล้มล้างการปกครองและต้องรับโทษตามประมวลกฎหมายอาญาเอาไว้ หากคณะผู้ก่อการไม่ฉีกรัฐธรรมนูญฉบับเดิมทิ้งและร่างรัฐธรรมนูญใหม่ที่เว้นโทษให้แก่ตนเองและพรรคพวก นั้นหมายถึงคณะผู้ก่อการทั้งหมดจะต้องกลับไปรับโทษทางกฎหมายตามที่บัญญัติเอาไว้

(2) การก่อรัฐประหารของคณะทหารส่งผลต่อการทำงานของพรรคการเมืองและสภาผู้แทนราษฎรที่ทำหน้าที่เป็นตัวแทนในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของประชาชน การกระทำดังกล่าวส่งผลให้ประชาชนในพื้นที่ต่าง ๆ ที่ได้รับความเดือดร้อนจากภัยธรรมชาติ สภาวะเศรษฐกิจถดถอยหรือสาเหตุอื่นและกำลังรอคอยการช่วยเหลือจากภาครัฐต้องประสบกับความลำบากมากยิ่งขึ้นอันเนื่องมาจากความไม่ต่อเนื่องในการทำหน้าที่ของรัฐบาล พรรคการเมืองและนักการเมือง ดังเช่น การรัฐประหารของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) อันมีพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชาเป็นหัวหน้าคณะกระทำการรัฐประหารยึดอำนาจการปกครองจากรัฐบาลของนายนิวัฒน์ธำรง บุญทรงไพศาล รักษาการนายกรัฐมนตรีของประเทศไทยในขณะนั้น การรัฐประหารครั้งนี้ผู้เขียนพบว่า มี

ประกาศที่ส่งผลให้ระบบการเมืองทั้งในระดับชาติและท้องถิ่นขาดความต่อเนื่องไม่เป็นไป
จำนวนถึง 5 ครั้งดังนี้

เลื่อนเลือกตั้งครั้งที่ 1 : จากปลายปี 2558

เลื่อนเลือกตั้งครั้งที่ 2 : จากกลางปี 2560 สู่ปลายปี 2560

เลื่อนเลือกตั้งครั้งที่ 3 : จากปลายปี 2560 สู่ปลายปี 2561

เลื่อนเลือกตั้งครั้งที่ 4 : จากพฤศจิกายน 2561

เลื่อนเลือกตั้งครั้งที่ 5 : จากวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2562 สู่ไม่เกินกรอบ 150 วัน

หรือจากประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 85/2557 เรื่อง การ
ได้มาซึ่งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นเป็นการชั่วคราว สถานการณ์ปัจจุบันไม่
อาจจัดเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารครบวาระหรือว่างลงได้คณะรักษาความ
สงบแห่งชาติ ประกาศว่าในกรณีสมาชิก-ผู้บริหารครบวาระ หรือพ้นตำแหน่ง ให้แต่งตั้งให้มี
การเลือกตั้งจนกว่าจะมีประกาศเปลี่ยนแปลง (โพสท์ทูเดย์, 2557, หน้า 1)

(3) ข้าราชการทหารเข้ามามีบทบาททางการเมืองในฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติ
บัญญัติ ตามหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตยแล้ว ข้าราชการทหารไม่ควรเข้ามามี
ตำแหน่งและบทบาทโดยตรงในทางการเมือง แต่ภายหลังการยึดอำนาจการปกครอง
จากรัฐบาลพลเรือนแล้ว เพื่อให้ตนเองและพวกพ้องสามารถควบคุมทรัพยากร อำนาจ
และงบประมาณได้อย่างเบ็ดเสร็จจึงมีการนำข้าราชการทหารที่เป็นกลุ่มชนชั้นนำเข้ามามี
อำนาจตัดสินใจทางการเมืองเพื่อตอบสนองต่อผลประโยชน์ของกลุ่มตนและพวกพ้อง

นอกจากนั้นยังมีความพยายามในการวางโครงสร้างผลประโยชน์และสร้างกติกาสภา
อำนาจที่เอื้อประโยชน์ให้กับกลุ่มของตนเองได้อีกด้วย ดังเช่นในอดีตที่มีการรัฐประหาร
เมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน พ.ศ. 2490 เป็นต้นมา นายทหารผู้ทำการรัฐประหารพ.ศ. 2490
นี้ ได้เข้ามามีบทบาททางการเมืองสูงขึ้นเป็นลำดับควบคู่ไปกับการมีตำแหน่งทางทหารที่
สูงขึ้นและได้อยู่ในอำนาจทางการเมืองติดต่อกันตั้งแต่ พ.ศ. 2490-2516 เป็นเวลานานถึง
26 ปี ระหว่างการก่อร่างความสัมพันธ์ของอำนาจทางการเมืองนี้จะมีการสร้างหรือพุ่มพัก
ผู้สืบสายเลือดทางการเมืองขึ้นมาอย่างต่อเนื่องด้วย ดังเช่น อดีตผู้นำทางการเมืองที่มียศ

พันเอกในปี พ.ศ. 2500 และได้เป็น สมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ติดต่อกันเป็นเวลาถึง 20 ปี ก่อนที่จะก้าวเข้ามาดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าการที่ทหารเข้ามามีบทบาททางการเมืองนั้น มิใช่การ เข้ามาดำรงตำแหน่งทางการเมืองอย่างกะทันหันแต่มีลักษณะที่การเข้ามาดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับสูง นั้น ได้มีการปูพื้นฐานและการเรียนรู้ทางการเมืองอย่างเป็นขั้นเป็นตอนที่ต่อเนื่องกันเป็นลูกโซ่

(4) การแตกแยกเป็นกลุ่มก๊กต่าง ๆ ในกองทัพอันเนื่องมาจากการแทรกแซงทางการเมืองของคณะทหาร การก่อรัฐประหารในแต่ละครั้งอาจไม่ได้มาจากความสมัครใจร่วมกันของทุกกรมกอง เมื่อการยึดอำนาจการปกครองของคณะทหารกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งแล้วเสร็จจึงมักจะมีการจัดบุคคลหรือกลุ่มบุคคลภายในกองทัพที่ผู้ยึดอำนาจเห็นว่าไม่จงรักภักดีกับพวกตนหรือไม่ก็ทำการโยกย้ายเปลี่ยนแปลงตัวบุคคลที่ดำรงตำแหน่งในกองทัพ การกระทำดังกล่าวเป็นผลให้กองทัพมีความแตกแยกเป็นฝักฝ่ายมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากในอดีตกรณีการรัฐประหารของในปี พ.ศ.2500 และ พ.ศ. 2501 ก็มีการโยกย้ายนายทหารที่เป็นพรรคพวกของฝ่ายตรงข้ามออกไปจากตำแหน่งสำคัญ ๆ ในกองทัพบก หรือในกรณีของกลุ่มกบฏยังเติร์ก ที่ล้มเหลวในการรัฐประหารระหว่างวันที่ 1-3 เมษายน พ.ศ. 2524 เพื่อยึดอำนาจการปกครองจากรัฐบาลนายกรัฐมนตรีนายอินทรี ในขณะนั้น ก็ได้มีการปลดและการโยกย้ายนายทหารในกองทัพบกเป็นจำนวนมาก

4. แนวคิดวงจรรัฐประหารในการเมืองไทย

จากการศึกษาแนวคิดเรื่องวงจรรัฐประหารในการเมืองไทย (ชัยอนันต์ สมุทวณิช, 2539 อ้างถึงใน ชาญชัย จิตรเหล้าอาพร, 2557) ที่ได้แสดงให้เห็นว่า ปฏิสัมพันธ์ระหว่างสถาบันต่าง ๆ ที่มีบทบาทต่อการเมืองของไทยนั้นได้แสดงออกในรูปแบบเดิมอยู่เป็นระยะ กล่าวคือ ภายหลังจากการรัฐประหารจะดำเนินการร่างรัฐธรรมนูญแล้วจัดการเลือกตั้ง แต่เมื่อการระบอบการเมืองในรัฐสภาเกิดความวุ่นวายแล้ว การเข้ามาของทหาร

ในช่วงวิกฤตทางการเมืองนั้นจะเกิดขึ้นตามมาและวนเวียนเป็นวัฏจักรดังกล่าวจากแนวคิดดังกล่าวสามารถเสนอแผนภาพได้ดังนี้

ภาพ 1 วงจรรัฐประหารในการเมืองไทย

ที่มา. จาก ความเป็นสถาบันทางการเมืองของรัฐสภาไทย (หน้า 33-44), โดย วารสารสหวิทยาการวิจัย: ฉบับบัณฑิตศึกษา, 2557, กรุงเทพมหานคร: ชานูชัย จิตรเหล้าอาพร.

สอดคล้องกับแนวคิดของลิขิต ธีรเวคิน (2548, หน้า 161-162) ที่กล่าวว่า การเมืองไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันยังคงวนเวียนอยู่กับการยึดอำนาจ ทั้งที่เป็นการรัฐประหารและการก่อกบฏ โดยที่ทหารเมื่อยึดอำนาจได้จะทำลายรัฐธรรมนูญฉบับเดิมแล้วประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ทหารอาจปกครองอยู่ชั่วระยะหนึ่ง เมื่อเห็นว่าบ้านเมืองสงบเรียบร้อยดีแล้วจึงจัดให้มีการเลือกตั้ง มีกระบวนการทางรัฐสภา เมื่อคณะรัฐบาลใหม่บริหารประเทศสักระยะก็จะเกิดความขัดแย้งทางการเมืองนำไปสู่วิกฤติการณ์ที่ทำให้ทหารเข้ามาแทรกแซงในรูปแบบของการยึดอำนาจและรัฐประหาร วนเวียนอยู่ในลักษณะเช่นนี้จนเกิดเป็นรูปแบบของวงจรรัฐประหารในการเมืองไทย

จากแนวคิดที่ปรากฏข้างต้นเกี่ยวกับวงจรรัฐประหารในการเมืองไทย ผู้เขียนสังเกตเห็นว่า การรัฐประหารในประวัติศาสตร์การเมืองของประเทศไทย ล้วนแต่มีมูลเหตุที่ถูกนำมาอ้างเพื่อใช้ในการก่อการรัฐประหารรวมถึงปลายทางของคณะผู้ก่อการหลัง

รัฐประหารเป็นไปในทิศทางเดียวกันเสมอ คือ เข้าแทรกแซงกระบวนการทางการเมืองโดยอำนาจวิฤตทางเศรษฐกิจ ความแตกแยกในสังคมและการคอร์รัปชันของรัฐบาล จากนั้นถือครองอำนาจที่ได้มาจากการปล้นชิงกระทั่งถึงจุดอิ่มตัวและสิ้นสุดเส้นทางอำนาจด้วยการมีชีวิตที่ดีและมั่งคั่ง และสิ่งที่น่าวิตกกังวลคือวงจรรัฐประหารในการเมืองไทยนี้เกิดขึ้นซ้ำไปมารวม 13 ครั้ง ภายในระยะเวลาเพียง 92 ปีนับแต่ประเทศไทยเปลี่ยนแปลงการปกครองจากสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และยังไม่มียุทธศาสตร์ใดที่จะบั้งไว้ว่าวงจรรัฐประหารในการเมืองไทยนี้จะสิ้นสุดลง

5. บทส่งท้าย

ความพยายามในการก่อการปฏิวัติ รัฐประหารของคณะนายทหารและกลุ่มขุนนางในประวัติศาสตร์การเมืองการปกครองไทยนับแต่ปีพ.ศ. 2475 - ปัจจุบันประสบผลสำเร็จถึง 13 ครั้ง เฉลี่ยแล้วการรัฐประหารจะเกิดขึ้นทุก 7 ปี นั่นหมายถึง ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่คณะราษฎรเพาะปลูกเอาไว้ในสังคมไทยจะไม่สามารถเติบโตและแบ่งบานได้อย่างที่ควรจะเป็น การเข้ายึดอำนาจทางการเมืองของกลุ่มผู้ก่อการรัฐประหารแต่งตั้งตนเองเป็นรัฐาธิปัตย์ใช้อำนาจเข้าควบคุมสิทธิ เสรีภาพของประชาชน ส่งผลร้ายต่อกระบวนการเรียนรู้และบ่มเพาะสิทธิ เสรีภาพของประชาชนภายใต้กระบวนการประชาธิปไตย การใช้ปลายกระบอกลั่นรับกระบวนการกระจายอำนาจการปกครองสู่ท้องถิ่น เข้าแทรกแซงระบบเศรษฐกิจ และตั้งกฎเกณฑ์เพื่อแข่งชิงสังคมเหล่านี้ ส่งผลเสียต่อการขับเคลื่อนของภาคประชาชน องค์กรเอกชนและระบบเศรษฐกิจอย่างร้ายแรง จากปรากฏการณ์ที่กล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า การรัฐประหารที่เกิดขึ้นมาทั้ง 13 ครั้งตลอดระยะเวลา 91 ปีของการเมืองในระบอบประชาธิปไตยนั้น เป็นส่วนหนึ่งของวงจรรัฐประหารในการเมืองไทยที่มีอยู่จริงในสังคมไทย ผู้เขียนตระหนักเป็นอย่างยิ่งว่า หากสังคมไทยยังไม่สามารถหยุดยั้งวงจรนี้ได้ การรัฐประหารครั้งที่ 14 คงจะเกิดขึ้นในอีกไม่ช้า

จากการวิเคราะห์ประวัติศาสตร์ทางการเมืองและปัจจัยทางสังคมของไทยตั้งแต่ พ.ศ.2475 - ปัจจุบัน ผู้เขียนเชื่อว่าการยุติวงจรนี้ไม่ให้เกิดขึ้นซ้ำในอนาคต จำเป็นต้อง กำหนดนโยบายพร้อมสร้างแนวปฏิบัติตามข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ปฏิรูปกองทัพ จากประวัติศาสตร์การรัฐประหารที่เกิดขึ้นในประเทศไทย พบว่าแก่นนำหลักที่ทำให้การรัฐประหารประสบความสำเร็จคือ การเข้ามามีส่วนร่วมของ กองทัพและหน่วยงานด้านความมั่นคง แนวทางการปฏิรูปกองทัพให้ห่างไกลจากการ รัฐประหารนั้น ผู้เขียนขอเสนอแนะดังต่อไปนี้

1.1 ตัดสิทธิ์ทหารทุกระดับชั้นไม่ให้ดำรงตำแหน่งข้าราชการการเมือง เพื่อป้องกันการใช้อิทธิพลและทรัพยากรทางทหารในการแทรกแซงกระบวนการทางการเมือง หากประสงค์เข้ามามีบทบาททางการเมืองทางเป็นทางการต้องเว้นจากราชการ ทหารไม่น้อยกว่า 5 ปี

1.2 ย้ายที่ตั้งค่ายทหารไปอยู่ในพื้นที่ที่เหมาะสมทางภูมิรัฐศาสตร์ และต้องตั้งอยู่นอกเขตชุมชนไม่น้อยกว่า 30 กิโลเมตร เพื่อป้องกันไม่ให้องค์กำลังทหาร เคลื่อนย้ายกองกำลังเข้ายึดจุดภูมิศาสตร์สำคัญของประชาชนในขณะเกิดรัฐประหารได้ สะดวกจนเกินไป

2. ยกระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนและการกระจายอำนาจสู่ ท้องถิ่น กล่าวคือ

2.1 เพิ่มช่องทางและโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้าไปติดตามการ ทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐ ข้าราชการการเมือง องค์กรทางการเมืองและกิจกรรมทางการเมืองทุกประเภทได้อย่างเสรี เช่น การเลือกตั้ง การประชุมประจำเดือน เป็นต้นพร้อมให้อำนาจประชาชนในการตั้งกระทู้เพื่อทักท้วง สอบถามหรือพิสูจน์ความผิดปกติในการ บริหารการปกครอง

2.2 กระจายอำนาจการปกครองจากส่วนกลางลงสู่ท้องถิ่น เพิ่ม อำนาจการบริหารและการจัดการทรัพยากรให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เพียงพอ และเหมาะสมเพื่อให้ประชาชนสามารถพึ่งพาตนเองได้โดยไม่จำเป็นต้องรอความ

ช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐ ผลจากการกระจายอำนาจเช่นนี้จะเป็นการกระตุ้นให้ประชาชนในท้องถิ่นตระหนักถึงสิทธิในทรัพยากรของตนเองและเสรีภาพในการแสดงออก เพื่อคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของตนเอง เรียนรู้และใส่ใจกระบวนการบริหารจัดการจากภาครัฐ อันนำไปสู่การตั้งคำถามและติดตามตรวจสอบการทำงานขององค์กรต่าง ๆ กระบวนการเหล่านี้เป็นการบ่มเพาะวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในหมู่ประชาชนทางอ้อมอีกด้วย

3. กำหนดให้ปวงชนชาวไทยมีสิทธิและหน้าที่ในการต่อต้านการรัฐประหาร เสนอกฎหมายให้กำหนดให้ ประชาชนมีสิทธิและหน้าที่ในการต่อต้านการรัฐประหาร ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกระดับทั้งส่วนกลาง ภูมิภาคและท้องถิ่น มีสิทธิและหน้าที่ในการไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะทหารหรือคณะบุคคลใดที่ก่อการรัฐประหารยึดอำนาจการปกครองประเทศ

4. สถานศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรบรรจุเนื้อหาหลักสูตรเกี่ยวกับการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยในหลักสูตรการเรียนรู้ทุกช่วงวัย เพื่อบ่มเพาะจิตใจของเยาวชนให้ห่างไกลจากความเป็นเผด็จการ อันจะเป็นการสร้างพลเมืองพร้อมใช้ในระบอบประชาธิปไตยที่สามารถยืนหยัดต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน

Reference

- Angkarat Dechwattanayothin. (2022). Conditions leading to the Thai coup. *Interdisciplinary Journal Research and Academic*, 2(3), 335-356.
- Chanchai Chitlaoarporn, (2014). The Political Institution of Thai Parliament. *Journal of Interdisciplinary Research: Graduate Studies*, 3(1), 33-44.
- Likit Thiravekin. (2005). *Ideal Thai people*. Bangkok: Mac.
- Narongkorn Manochanphen. (2021). *Countries with the most successful coups. Since the 20th century (1901 to the present)*. Retrieved August 3, 2023, from <https://thestandard.co/most-coup-detat-country-since-1901/>
- Natdanai Payakpun. (2023). Thai politics after the 2014 military coup and the concept of conquered free States, with their own laws and orders of Machiavelli. *Journal of Humanities and Social Sciences Surattthani Rajabhat University*, 15(1), 163-173
- Nithi Eawsriwong. (2006). *Thai politics during the Narai era*. Bangkok: Matichon.
- Posttoday. (2014, 16 July). *NCPO orders local elections to be canceled – recruiting instead*. Retrieved 1 July 2023, 2023, from <https://www.posttoday.com/politic/news/306853>
- Royal Academy. (2011). *Royal institute dictionary, 1999*. Bangkok: Nanmee Bookshelf Publications.
- Suchit Boonbongkan. (2019). *The military and the development of Thailand*. Bangkok: Foundation for Democracy and Development Studies Torch Printing Project.
- Surachat Bamrungsuk. (2008). *Trisonakhom, military coup, and Thai politics*. Bangkok: Pridi Banomyong Institute.

Surachart Bumrungsorkhor. (2015). *Senathipatai: Coup and Thai politics*.

Bangkok: Matichon.

Teeraphat Sereerangsan (2021). Breaking the coup cycle. *Journal of Modern Learning Development*, 6(6), 104-117.